

Po pošti prejemam:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta » 13 » — »
četrt » 6 » 50 »
mesec » 2 » 20 »

V upravnilištvu prejemam:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta » 10 » — »
četrt » 6 » — »
mesec » 1 » 70 »

Za pošiljanje na dom

20 h na mesec.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inserat
sprejema upravnilištvu v
Katol. Tiskarni Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Rekopis se ne vračajo,
nefrankovana pisma ne
vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-
niških ulicah št. 2, I., 17.

Izhaja vsak dan, izveniš-
nedelje in praznike ob
pol 6. uri popoldne.

Štev. 227.

V Ljubljani, v petek, 2. oktobra 1903.

Letnik XXXI.

Kranjski deželni zbor.

Današnja seja se je pričela v znamenju časnikaškega odpora. Slavni deželni zbor je dal časnikašem namestu enga »kur-
nika« — dva, ki sta sicer obširnejša, v katerih je pa redno izvrševanje časnikaških dolžnostij ravno tako nemogoče, kakor v prvi seji. Radi tega so se časnikaši povodom seje pritožili pri dež. glavarju in zahtevali, naj se jim da prostor v dvorani. — Bomo videli, kaj bodo slovenske stranke storile v tem oziru za svoje časnikaše!

Poslanec Barbo je bil radi boleznih zadržan udeležiti se današnje seje, istotako poslanec dr. Litnik. Tudi današnje seje se je udeležil g. dr. Brejč iz Celovca.

Deželni glavar Oton pl. Detela je otvoril sejo ob pol 11. uri dopoldne, nakar je bil prebran zapisnik zadnje seje z dne 22. sept.

Boj za peticije.

Deželni glavar naznanil, da ima celo kopo peticij (za splošno in enako volivno pravico), da pa ne bodo prečitane in izročene odsekom, predno se ne rešijo nujni predlogi.

Dr. Šusteršič pravi, da to postopanje ni popolnoma pravilno. Peticije se takoj začetkom seje naznanijo zbornici in takoj se navadno zbornice izjavijo, kateremu odseku se peticije izročijo. Tako se godi drugod in tudi tukaj naj se tako godi!

Deželni glavar pravi, da bo naznanil peticije, obravnava kateremu odseku se izročijo pa boji za nujnimi predlogi.

Baron Schwegel s poslovnikom v roki skuša braniti stališče deželnega glavarja. Schwegel pravi, da je treba izvršiti konstituiranje odsekov, kar naj se vrši po današnji seji. Peticije pa morajo biti prej na dnevnem redu.

Dr. Šusteršič: Peticije so se vedno takoj izročale odsekom. Po Schweglovem nazoru bi moral deželni glavar vsako peticijo dati na dnevni red. To bi bilo predolgotrajno. V tem času, kar debatiramo, bi deželni glavar lahko že polovico peticij spravil pod streho. Držimo se glede peticij stare navade!

Dr. Schweitzer se popolnoma tudi s poslovnikom v roki, pridruži dr. Šusteršiču in ovrže izvajanja kilave Schweglove iuristarije.

Dr. Šusteršič predlaga, naj se voli takoj peticijski odsek 9 članov. Sprejeto. Tudi nekateri liberalci so se vzdignili. Schwegel in Lichtenberg jim skušata namigavati, naj se vsedejo, kar pa ne opazijo. Opazil ju je samo poslanec Hribar, ki je zakli-

cal: »Da jaz sem vstal!« Deželni glavar: »Sprejeto!« Schwegel in Lichtenberg nervozno kliče: »Nicht angenommen!« Dež. glavar: »Konstatiram, da je bil predlog pravilno sprejet in prekinem sejo za 10 minut.« Schwegel, Schaffer, Tavčar, Lichtenberg se vstopijo v polukrog in konferirajo, katoliško narodni poslanci se podajo v svojo klubovo sobo.

Po preteku 10 minut predlaga dr. Šusteršič, naj se ta odsek vslikom voli in predlaga naj se volijo v odsek poslanci: Arkož, Hribar, dr. Majaron, Luckman, Wurzbach, Košak, Pakiž, Pogačnik, Mejač. To je bilo soglasno sprejeto.

Deželni glavar naznanja peticije lankega leta in peticije, ki so bile vložene v seji 22. t. m., mej katerimi zavzemajo odlično mesto peticije za splošno in enako volivno pravico.

Ko so se brale peticije vrlih občinskih zastopstev, ki so se potegnili za pravice ljudstva, je bilo polno poslancev okolu zapisnikarja. Baron Schwegel je z roko oprt na zapisnikarjevo mizo premišljeval o dejstvu, da se tudi na Kranjskem časi spreminjajo.

Hein odgovarja.

Deželni predsednik Hein nato odgovarja na interpelacijo poslanca Jakliča v zadevi mirovine nadučitelja Levičnika ter brani tozadevno kričeče postopanje oblasti in pravi, da je stvar zbornice milostnim potom zvišati pokojnino. Dež. predsednik pravi, da se ni zgodila nobena krivica in da se je postopalo po zakonu. Deželni predsednik je svoj slovenski odgovor bral.

Ne odnekamo!

»Narod« je pisal, da so naši poslanci retirirali. Da to ni res, pokazalo se je takoj v današnji seji, ko so dobili »Narodovci« odgovor za svoje neumestno pisarjenje. Katoliško-narodni poslanci vztrajajo pri svojem sklepu, da dokler ne bo osigurana pravična volivna reforma, ni misliti na redno delovanje dež. zbora. Danes so vložili več interpelacij in nujnih predlogov, ki so izpolnjevali znaten del današnje seje. Branje interpelacije dr. Schweitzerja na deželno vlado, kaj je odgovorila ministertvu na vprašanja tičočja se ustanovitve kmetijskih zadrug, je izpolnjevalo skoro trideset ure.

Nujni predlogi.

Zapisnikar bere nujne predloge.

Nujni predlog poslanca Jakliča in

tovarišev za krošnjarije se glasi: Deželni zbor naj sklene:

Deželni odbor se pozivlje, da nemudoma predloži dež. zboru načrt zakona, po katerem se krošnjariji iz sodnih okrajev Kočevje, Ribnica in Velike Lašče, nadalje iz občin Planina, Stari trg, Radeče, Del. Čepelje, Dolenja Podgora, Dobliče, Obrh, Tanča gora in Butovac dalje v okraju Črnomeljskem ter iz občin Črmešnjice in Poganc v sodnem okraju novomeškem oproste od dež. okr. obdane, naklade za pridobitno, kar je od važnosti za krošnjarske obrt.

Nujni predlog posl. dr. Šusteršiča in Jakliča in tovarišev se glasi, da se c. kr. vlada pozivlje, da dežel. zboru takoj naznani, katera državna sredstva hoče deželi dati na razpolago v svrhu regulacije plač ljudskih učiteljev.

Nujni predlog dr. Šusteršiča in tovarišev: Etnografska družba ima se urediti tako, da popolnoma odgovarja določbam § 15 opravičnega reda.

Finančni odsek se pozivlje, naj v enem tednu stavi zbornici svoje tozadevne predloge.

Tudi poslanec Hribar je vložil nekaj nujnih predlogov.

Poslanca Hribarja in tovarišev samostalni predlog o preustroju ljubljanskih učiteljskih in vadnic: Visoki deželni zbor sklene:

C. kr. vlada se pozivlja prevestiti s šol. letom 1904/05 tukajšnje možko in žensko učiteljske in z njime zvezano pripravnišče tako, kakor to zahtevajo zdrava pedagogika načela in narodnostne razmere v vojvodini Kranjski, po katerih bi tem učnim zavodom imela biti naloga odgajati učiteljsko osebje za slovenske ljudske šole.

Poslanca Ivana Hribarja in tovarišev samostalni predlog — v zadevi zboljšanja gmojnega stanja ljudsko-šolskega učitelstva.

Visoki deželni zbor sklene:

V seji dne 22. septembra t. l. vložena prošnja »Slov. učit. društva« za zboljšanje gmojnega stanja ljudsko-šolskega učitelstva pripoznava se za opravičeno, in naroča se finančnemu odseku da je takoj vzame v pretes ter kar čim preje mogoče poroča v njej dež. zboru.

Dr. Šusteršič za časnikaše.

Dr. Šusteršič pravi, da se je oglasil za dve prošnji. Prvo je glede prostora, v katerem se nahajajo žurnalisti in ki se nahaja v ložah prvega nadstropja. V interesu vseh strank je, da morejo zastopniki listov razprave zanesljivo opazovati in zanesljivo po-

ročati. Ali bi bil torej voljan deželni glavar odkazati prostor v dvorani sami? V držav. zboru izhaja »Reich Korespondenz«, koje zastopniki hodijo po zbornici. Dr. Šusteršič zahteva, da se časnikašem da vstop v dvorano. Časnikaši potrebujejo dotike s poslanci in poslanci časnikašev. V tem oziru so interesirane vse stranke. Drugo želja je, da kadar se pismeno naznani poslancem sejo, naj se tudi priloži pismu poslancev dnevni red.

Glavar pravi da imajo čas, sedaj dve loži na razpolago, ako pa niso, zadovoljni tedaj se bo skušalo jim še usrešiti.

Na dnevni red. — Pomoč prebivalstvu.

Okoli 12. ure je glavar prešel na dnevni red, na katerem so bili v prvi vrsti — nujni predlogi naših poslancev. Dr. Šusteršič je utemeljeval svoj nujni predlog za podporo po elementarnih neizgledah poškodovanim. Predlog se glasi:

»Da se vsaj deloma odpomore po raznih elementarnih neizgledah, osobito požarih, toči itd. provzročeni bedi, znatnega dela prebivalstva dežele, se

1. deželnemu odboru dovoli za l. 1903 izvanredni kredit v znesko 100.000 K v razdelitvah med bedno prebivalstvo,

2. c. kr. osrednjo vlado pozivlje, da dovoli prizadetemu prebivalstvu izdatno državno podporo in osobito v ta namen odkaže primeren del izvanrednega kredita, dovoljenega ji s cesarsko naredbo z dne 10. sept. 1903, drž. zak. št. 186.

Dr. Šusteršič je v daljšem govoru opisoval silno škodo, 1.134.870 kron, katero so letos n. pr. povzročili samo požari. Prijel je deželnega predsednika, ki je dejal v svojem pozdravnem nagovornu, da dajo letošnji požari misliti za ureditev deželnega zavarovanja, ni pa dejal, da se mora pogorelecem hitro pomagati za deželnimi in državnimi sredstvi. V državnem zboru, kjer se bo rešilo vprašanje dež. zavarovanja, se je vlada po Koerberju postavila proti dotičnemu načrtu, zato je čudno, zakaj je baron Hein zavzel drugo stališče. Pogorelecem se mora sedaj hitro pomagati. V nadaljnjem svojem govoru je dr. Šusteršič navajal druge škode. Podpora od strani deželnega odbora ponesrečenim je bagatelna. Na Vačah, kjer je škoda 420.000 kron, so pogoreli dobili od dež. odbora 4000 kron. Tudi drugod je bilo tako, zato je nujen predlog, naj se da dež. odboru izreden kredit za podpore.

Kako poroča Hein o naši deželi na Dunaj.

Dr. Šusteršič nadaljuje:

Kadarkoli prosimo za podpore naši de-

LISTEK.

Ruski „artel“.

Opisal Albert Žnidaršič.

Malo je narodov, kateri bi tako ljubili in spoštovali življenje v zadrugah, kakor ruski narod. Najboljši dokaz temu je »artel«. Učeni Rusi tolmačili so in pojasnili to važno uredbo za delavce, posebno dobro so opisali to stvar Kolačev in Leskov. »Artel« je zadruga, ali zveza delavcev, da povzdignejo kak posel ali podjetje. Artel je zelo stara ruska uredba, »artel lovcev« je znan že v 13. stoletju. Artele osnivajo za različna podjetja in pri različnih prilikah. Pripoveduje se na pr., da lakaji pri plesu, ali kakšni drugi gospodski zabavi, koj v predsohi napravijo »artel«, izvolijo starosta in odbor, kateri pazi na obleke in druge stvari. sprejema dare in obveštuje posamezne člane — kateri se navadno nahajajo v krčmah — kdaj se gospoda pripravljajo na odhod.

Posebno važni so »arteli« borz; njih člani jamčijo med seboj jeden za drugega in vsled tega jamčenja dobivajo službe, v kate-

rih se jim poveravajo velike vrednosti in denar; dotičnemu, kateri sprejme v službo jednega ali drugega člana »artela«, jamčijo ostali za svojega člana in to jamčenje zado-
stuje, da članu »artela« izročeni denar, ali dragocenosti ne izginejo. Vsak »artel« ima starešino, kateri je odgovoren »artelu«. Takšne zadruge so v Rusiji zelo razširjene in popularne; delavci in manjši obrtniki različnih podjetij združijo se v »artele«: zidarji, lončarji, ribarji, lovci, vozniki imajo takšne zadruge, v vojski je jedna kompanija za sebe »artel«, izberejo si starešino, kateremu vsak posamezni član izroči svojo plačo, svoje dohodke. Še tatovi se združijo v »artele«.

»Arteli« so zelo važna gospod. uredba, njegovi člani so kakor jedna občina, jedni podpirajo druge in zelo lepe reči se slišijo o delovanju »artela« glede časti in čudorednosti članov. Baer pripoveda, da je nekemu dečku poklonil rubelj za neko uslugo. Deček je bil zelo vesel, ker da bo denar v prid »artela«. Baer mu odgovori, da je denar njegov, ker ga je on njemu dal. Ali deček je storil, kakor je rekel: dal je rubelj svojemu očetu kot članu »artela«, da ga izroči starešini. »Samo v zemlji«, piše Baer o Rusiji,

»kjer se toliko spoštuje tuje dobro, lahko najdemo zimske hiše. To so precej solidno postavljene zimske kolibe v samotni, v katerih lahko potnik prenoči in se počine in kjer vedno najde v košu divjačine, katero prinesejo ljudje iz okolice. Potnik vzame, kar želi, ali mora plačati navadno ceno in pustiti denar v košu. Dotični, kateri je prinesel divjačino, pride za nekoliko dni pogledat, ali je kaj prodano; vzame denar in nise mu treba bati, da bi kdo drugi vzel njegov denar ali meso.« V Novi Zemlji je videl Baer zapuščenno kolibo, vsi so bili pomrli. V hišici je bilo še vse, posebno več dragocenih kož, nič ni bilo pod ključem. In ko so za nekoliko mesecev prihajali lovci nazaj, vzeli so kože seboj in jih izročili naslednikom. Večkrat so hišice leta in leta prazne in vkljub temu ne izgine iz njih niti najmanjša stvar.

To so posledice delovanja »artela«.

Pisma s pota,

Poljski napisal H. Sienkiewicz.

Posl. Podravski.

Uvod.

V literarnem življenju se pripeti marsikaj tako naglo in nepričakovano kakor smrt,

pred katero nas ščitijo zavarovalnice. Kar se mene tiče, nisem kot otrok časa privajen čuditi se komurkoli, in ako bi mi kdo rekel, da je

Był młody, który życie wstrzemięzliwie podził,
Był stary, który nigdy nie łajał, nie zrzedził,
(Bil mładenec, ki je v mladosti živel trezno,
bil stary, ki se ni kregal, ni godrnjal),

takrat bi jaz samo pokimal z glavo, poprosil za nadaljevanje te zale bajke in slednjič končal jo tako, kakor sam Krasicki:

Wszystko to być może,
Jednakże ja to między bajki włożę.
(Vse to, kajpada utegne biti resnica,
vendar pa dēm, da je le pravljica.)

Toda ako bi bil prišel nekdo meseca februarja k meni, ter mi dejal, da se proti koncu marca popeljem čez Nemčijo, Francijo, čez vso Anglijo, da prejadram v pomladi burno Atlantsko morje in na to kakor tič na krilih poletim po neizmernem tiru velike pacifiške železnice od New Jorka do San Franciska ter si otresem prah s svojega obuvala na obrežju tihega morja, temu bi bil odgovoril brez odloga:

»Priatelj, piši polemične članke za kroniko Soblonovsko, kajti vidim, da v tvoji glavi ni vse v redu.« (Dalje prih.)

želi na Dunaju vedno slišimo odgovor poročilo deželne vlade drugače sodi. Ministrstva se vedno sklicujejo na našo ljubeznjivo ekscelenco Heina, da je ta poročila, da podpore ni treba. (»Čujmo!«) Pozivamo deželnega predsednika, da na to odgovori. (Klici: »Tako je!«) Deželnega zbora dolžnost je povzdigniti glas proti vladi in zaklicati: »Beda je velika, pomoč zahtevamo!« Vlada ima 15 milijonov kron na razpolago in od teh je bilo odkazano za pogorelce le 40.000 kron! (Klici ogorčenja!) Jaz sem ministru predložil izjavo, da se s to svoto naša dežela ne more zadovoljiti. Govornik predlaga, naj dež. zbor sprejme nujnost predloga.

Nujnost je bila soglasno sprejeta, nakar je dr. Susteršič predlagal naj se predlog odkaže finančnemu odseku. Sprejeto.

Tavčarjeva in Ferjančičeva blamaža.

Poslanec dekan Arko dobi besedo, da utemeljuje svoj nujni predlog glede podržavljenja idrijske realke.

Dr. Tavčar vstane in pravi, da mora dr. Susteršič utemeljevati prej vse svoje nujne predloge.

Deželni glavar: »Dr. Susteršič je zapostavil svoje predloge, zato ima besedo poslanec M. Arko.«

Dr. Ferjančič: »To ni vse eno pri toliki množini nujnih predlogov. Mi se moramo pripravljati in za vse predloge se ne moremo pripravljati nakrat!«

Susteršič: Vsak poslanec ima pravico svoje nujne predloge zapostaviti, sploh so pa bili vsi predlogi na enkrat vloženi. Deželni glavar je odločil celo stvar in zato morete že biti tako prijazni, da se s tem zadovoljite.

Deželni glavar! Besedo ima poslanec Arko.

Podržavljenje idrijske realke.

Poslanec Arko ob en četrt na 1 uro prične utemeljevati nujnost svojega predloga, naj država podrži idrijsko realko. Temeljito govori o razmerah v Idriji. Njegova izjava priobčimo.

Ob 1/4 na 1 uro pravi deželni glavar, naj govori samo o nujnosti. (Katoliško narodni poslanci kličejo: »Saj govori samo o nujnosti!« Dr. Susteršič: »To je jako nujno in to mora dobro utemeljevati!« Arko: »Gospodje ne poznajo razmer v Idriji in zato jih moram pojasniti, ako hočem, da bo nujnost sprejeta.« Poslanec Arko nadaljuje svoj govor. Voditelji strank konferirajo dalje časa z dež. glavarjem. Ob 1. uri vpraša poslanec Arko, ako naj počaka, da se gospodje pogovore. (Dr. Susteršič: Nas pustite v miru se pogovarjate. So važne stvari!) Poslanec Arko nadaljuje in spretno slika idrijske gospodarske razmere. Ob pol 2. uri zaključi utemeljevanje nujnosti svojega predloga. Katoliško narodni poslanci vstanejo za nujnost, vstane tudi dr. Ferjančič. Liberalci migajo Ferjančiču. Katoliško narodni poslanci kličejo liberalcem: »To so zastopniki ljudstva!« Baron Lichtenberg kliče Ferjančiču »Sitzen! Sitzen!«

Deželni glavar na željo liberalcev odredi o nujnosti še enkrat glasovanje. Pri tem glasovanju obsedi tudi dr. Ferjančič. Dr. Susteršič: »Sedaj je pa obsedel tudi državni poslanec idrijskega mesta. Ta pa ima res žalostno korajžje, petgovati se za svoje volivce.« Ferjančič gleda Lichtenberga in migava z ramami. Nujnost predloga je bila valed liberalne krivde in nemško-slovenske zveze odklonjena.

Deželni glavar prekine sejo za četrt ure, da se konstituirajo odseki.

Konstituiranje odsekov.

Deželni glavar po preteku četrt ure naznani izid tozadevnih volitev.

Finančni odsek: Predsednik dr. Susteršič, namestnik dr. Schaffer. Petičijski odsek: Hribar načelnik, Pogačnik namestnik.

Ustavni odsek: Mihael Arko predsednik, dr. Schöppl namestnik.

Upravni odsek: Baron Lichtenberg predsednik dr. Tavčar namestnik.

Odsek za letno poročilo: Dr. Ferjančič predsednik, Košak namestnik.

Verifikacijski odsek: Baron Wurzbach načelnik, Grasselli namestnik.

Čestitka cesarju.

Deželni glavar se toplo spominja godu pres. cesarja, ki bo prihodnjo nedeljo. Dež. poslanci poslušajo stoji njegov govor ter se pridružijo s »Slava« klici predlogu, da se Njeg. Veličanstvu izroče iskrene čestitke deželnega zbora.

Prihodnja seja.

Deželni glavar zaključuje sejo in naznani, da bo prihodnja seja v torek dopoldne.

Mej danes v zbornici prebranimi peticijami je bila tudi peticija izvrše-

valnega odbora učiteljskega zborovanja z dne 8. aprila za zvišanje učiteljskih plač in peticija trgoveškega društva »Mercur« za podporo.

Po seji je bila klubova seja katol. narodnih poslancev.

Iz deželnih zborov.

V včerajšnji seji tirolskega deželnega zbora je bil sprejet nujni predlog, katerega so stavili Italijani, naj se v odseku takoj prične posvetovanja o zboljanju učiteljskih plač.

V včerajšnji seji češkega deželnega zbora je imel češki radikalec dr. Baxa pomenljiv govor. Dejal je, da je v Avstriji nastala taka kriza, da se dinastija lahko boji za svojo eksistenco. Dolžnost deželnega zbora je, ne samo povzdigniti svarečega glasu, ampak tudi od vladarja zahtevati pravice na katere je prisegel in katere je objubil, katerih pa Češka še nima. Vsa Evropa mora biti prepričana, da imajo Čehi iste pravice kakor Madžari. V nadaljnjem svojem govoru je dr. Baxa jasno zahteval češko državno pravo ter se je postavil na stališče splošne in enake volivne pravice.

V štajarskem deželnem zboru je včeraj poslanec Robič utemeljeval predlog slovenskih poslancev o spremembi deželnega reda in deželnega volivnega reda. Predlog se glasi: 1.) Sprememba kurije veleposestva, pri katerem naj se odpravi zahteva, da mora vsak, kdor voli v tej kuriji, biti vpisan v deželni deski in naj se zniža število zastopnikov te kurije. 2.) Določi naj se minimalni cenzus za volitve v mestih in trgih in v kmetskih občinah z 8 kronami na direktnih dež. davkih. 3.) Ustvari naj se splošna skupina. 4.) Število volišč se naj pomnoži. 5.) Število kmetskih zastopnikov naj se pomnoži. 6.) Vse one trge, ki volijo sedaj še v kmetskih skupinah, naj se priklapi mestnim skupinam.

Predlagatelj je izjavil, da njegova stranka stoji na stališču splošne in enake volivne pravice. Veleposestnikom je v obraz povedal, da Slovenci od te kurije nikdar niso dobili pravice.

Veleposestniki so predlagali, naj se ustavni odbor tako spremeni, da bo imel namestu 15 le 12 članov, ta Stürgkhov predlog pa je padel. Večina se je postavila na stališče, da imej odsek 15 članov.

Poslanec Wagner je na to utemeljeval predlog nemških konservativcev za spremembo deželnega volivnega reda ter se je popolnoma pridružil Robiču. Povdarjal je posebno zahtevo, naj se industrijski kraji izobčijo iz kmetskih skupin ter je zahteval pomnožitev deželnoobdornih mest, da bo tako slovensko in nemško kmetsko prebivalstvo imelo v odboru svojega zastopnika. Veleposestvo naj ima samo 6 poslancev. V slučaju, da ne sprejme večina pravične volivne spremembe, njegova stranka odklanja odgovornost za nasledke.

Nato je utemeljeval »Bauernbundovec« baron Rokitsansky svoj predlog o volivni reformi. Nasprotoval je zahtevam, naj bi se industrijski kraji izločili iz kmetskih skupin. To stališče Rokitsanskega je pač jako žalostno za kmetskega poslance. Zahteval je tekom svojega govora avtonomijo dežela. Nova četrt kurija naj ima 11 poslancev in je tudi zahteval pomnožitev deželnoobdornih mest. Protestiral je tudi proti temu, da bi imel biti deželni odbornik tisti državni poslanec.

Predlogi o spremembi dež. voliv. reda so bili izročeni ustavnemu političnemu odseku.

Poslanec Frank je predlagal nujno regulacijo Mure, poslanec Daniel pa je predlagal, naj država uvede splošno zavarovanje za starost in onemoglost.

Končno je deželni glavar spominjal se včeraj umrlega dež. poslanca vseučiliškega profesorja dr. Rolleta.

V današnji seji so na vrsti predlogi poslanca Zičkarja glede regulacije nekaterih potokov.

V koroškem deželnem zboru je bil včeraj izročen dež. proračun za leto 1904 finančnemu odseku. Potrebščina znašajo 3,849,894 K, pokritje 665,317 K. Nedostatek se pokrije z davščinami. Stavbinskemu odseku je bilo izročeno poročilo o regulaciji Bele, kar bo veljalo 70.000 K in o regulaciji potoka Globasnice, kar bo veljalo 40.000 kron.

Opustitev pouka o poljski zgodovini.

Naučno ministrstvo je po novem učnem načrtu opustilo pouk o poljski zgodovini na mestnik obrtnih šolah v Lvovu. Obrtniki so se temu odločno uprli ter na zborovanju sklenili, obrniti se s protestom do občinskega sveta v Lvovu kakor tudi do deželnega šolskega sveta, zahtevaje takojšnjo uredbo pre-davanja o poljski zgodovini, drugače ne bodo

dopuščali svojim učencem obiska take obrtne šole. Avstrijsko učno ministrstvo je tako neprijazno Slovanom, kakor vse druge uprave. Namesto da bi skrbelo za pouk in napredek v pravem pomenu beseda, pa se peha za tem, da bi brisalo zgodovinske spomine iz glav Slovanom! To je »kulturno« delo! Upamo, da poljski obrtniki pokažejo v dejanju ministrstvu, da znajo res čuvati slavno zgodovino poljskega naroda.

Momsenova prerokovanja.

V angleškem listu »The Independent Review« je priobčil nemški »učenjak« članek, v katerem izraža mnenje, da bodeta Angleška in Nemčija v bodočih krizah korakali skupno, kakor sta nekoč skupno nastopile proti Franciji. Nemci in Angleži bodo korakali roko v roki, prorokuje Momsen.

Iz brzojavk.

Dunaj. Konflikt mej deželnim odborom in občino St. Hipolit bo v par dneh poravnal. Krščanskosocialna večina deželnega odbora je storila korake, da omogoči petorici nemškonaacionalnih poslancev zopet vstop v deželni zbor. V včerajšnji seji je grajal deželni maršal nekatere mejklice, ki so bili v zadnjih sejah razžaljivi za St. Hipolit. Nato je deželni maršal izjavil, da bo zasedanje vodil strogo nepristransko. Večina je pripravljena tudi razveljaviti znani Bielo-hlavekov predlog, ako Völkl izjavi, da bo v bodoče bolj respektiral deželni odbor.

Belgrad. Liberalni klub je sklenil, da odstavi Avakumovića od vodstva liberalne stranke.

Dunaj. Upravno sodišče je ugotovilo ugovoru socialnih demokratov v Mariboru, ki so se pritožili proti sklepu občinskega sveta, kateri je izvolitev leta 1902 v tretjem volivnem razredu izvoljenih socialnih demokratov razveljavil. Upravno sodišče je izreklo, da ima vsak železničar, ako je v službi, pravico, voliti a pooblastilom.

Praga. Nemški deželni poslanci so izvolili odsek, ki bo v njihovem smislu izdelal spomenico o narodnih, političnih in gospodarskih razmerah na Češkem ter bodo zahtevali, da se o tem obravnava v deželni zbornici.

Lvov. Ker so Poljaki sklenili, da ne pritrjujejo predlogu za ustanovitev rusinskega gimnazija v Stanislavu, so Rusini sklenili, da se ne udeležijo zasedanj gališkega deželnega zbora.

Belgrad. Dnevni red skupščine bo: Dogodki v Nišu, proračun za leto 1904, volitev novega državnega sveta, dovoljenje nakladnih kreditov. Za to delo bo skupščina potrebovala okoli sedem tednov.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 2. oktobra.

Deželni šolski svet je sklenil predlagati deželnemu zboru Kranjskemu zvišanje plač učiteljem. Deželni šolski svet predlaga, naj bi se v ta namen povišala deželna naklada za štiri odstotke.

Slavnosti v Kamniku se vdeležijo z zastavo in deputacijo tudi Blaža Potočnika »narodna čitalnica« v Št. Vidu nad Ljubljano. Tudi »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov« iz Skofje Loke se vdeležijo slavnosti po odposlanstvu in z zastavo.

Imenovanje. C. kr. okr. nadkomisar v Celovcu, Rihard pl. Ott, je imenovan za okraj. glavarja na Koroškem.

Umeščen je bil danes na župnije Predoslje tamošnji župni upravitelj đ. g. Ignacij Zupanc.

Politični shod sklicuje slov. katol. politično društvo za radoljski okraj v nedeljo dne 4. oktobra v Gorjah v društvenem domu po popoldanskem cerkvenem opravilu.

Okrajnim glavarjem v Konjicah je imenovan baron Müller-Hörnstein, dozda komisar pri okr. glavarstvu v Mariboru.

Vega. V prihodnji številki svetovnega nemškega lista »Leipziger Illustr. Ztg.« bode objavljen Vegov kip, katerega je naročil ravnatelj Pirc za idrijsko realko. Tudi v angleškem ilustriranem listu »The Graphic«, ki izhaja v Londonu izide Vegova podoba in kratek življenjepis.

Duhovske vesti z Goriškega. Za prefekta v deškem semenišču na mesto đ. g. Izaije Božiča je prišel đ. g. Roman Romano iz Fiumicella.

Iz tobačne tvornice. Poroča se nam: Pripoveduje se, da so imeli morski roparji nekoč na svoji ladiji zelo brumnega poveljnika. Dal je na steno udolbiti deset božjih

zapovedi; a pri vsi brumnosti je bil mož tudi previden: s e d m o j e i z p u s t i l. — Tako nekako se godi pri nas z našim lepim in ganljivim delavskim redom. Vse določbe se jatajo z veliko natančnostjo nad delavci in delavkami; a nekateri tistih, ki so pri tem do najmanjše pičice vestni, izouščajo kakor brumni mož na roparski ladiji § 13, ki pravi: Nadzorno osobje mora z vsemi delavci spodobno ravnati. Žaljivi izrazi sene smejo uporabljati. — Dolžnost delavcev je skrbeti, da se ta paragraf ne pozabi. Kdor se ga ne bo hotel naučiti izlepa, ga pa navadimo izgrda; če ga neče svetu nepoznan študirati; pa preskrbimo, da se zve njegovo ime. —

Strajk v Trbovljah. V Trbovljah so pričeli štrajkati delavci ker se jim je zavrnila prošnja za povišanje plače. Štrajka se udeležuje 2247 delavcev.

— **Umrli** je v Celovcu bankir gospod Janez Suppan st.

— **Poštna vest.** Poslovna doba poletnega poštnege in brzojavnega urada »Morsko kopališče Seslan« se je do 31. oktobra t. l. podaljšala

— **Nagloma umrl** je v Ptujju lastnik agenture Jožef Orešek z Dunaja.

— **Za lovce.** V tem mesecu se preneha lov na divje peteline in na ruševce.

— **V Ameriko** se je odpeljalo v mesecu septembru iz litijskega okraja 47 oseb, oziroma toliko potnih listov se je izdalo na okrajnem glavarstvu v Litiji za Ameriko.

— **Hrvatske novice.** Imenovan je bil članom izpraševalne komisije za pravno-zgodovinski državni izpit izvanredni vseučilišni profesor dr. Vinko Kriškovič. — Ukradli so naznani tatovi v zadnji iz poslovnice parobrodskega društva »Istratrst« 3000 kron. — Svinje je pojedla novorojenčka Mari Berkovič v Breziku v derventskem kotoru. Vsi domači so odšli na polje in žena je sama ostala doma. In v istem času je rodila dvojčka, ali sama se je onesvestila. V tem pride svinja v sobo in požre novorojenčka. — Nemci v Zadru razpletajo svoje mreže. Kakor se poroča, cirkulira po mestu pola, s katero se pobirajo podpisi za ustanovitev nemške gimnazije. Še tega je treba! — Obtožnica proti Krašičanom. Državno pravništvo v Ogulinu je dvignilo sodbo proti 17 osebam iz Krašice, Skaljeva in drugih krajev o okoli radi demonstracij na bakarskem kolodvoru. Obtožence zagovarja odvetnik Erazem Barčič. — Dr. Hinko Hinkovič znani narodni zastopnik in pisatelj ide na svoje novo mesto v Cerkvenico. — Morskega psa, dolgega 5 metrov in težkega 700 kilogramov, je pripeljal parnik »Velebit« iz Novega v Reko. — Kratenje osebnih svobode. G. Vitomir Korač, ki se zdravi v Krapinkih Toplicah, je bil pozvan v občinski urad, kjer se mu je brez vsakega vzroka naložilo, da mora v 24 urah zapustiti Krapinske Toplice. Pismeni nalog se mu ni vložil. Proti temu nezakonitemu postopanju se je pritožil g. Korač brzojavno na bana; obenem je vložil pritožbo na drž. pravništvo v Varaždinu. — Tatovi so vlomili v Zagrebu v prodajalno krojača Mirka pl. Žigroviča ter mu odnesli vrednosti do 1000 Kron. — Za pogorelce v Travniku je darovalo mestno zastopstvo v Križevcih 300 Kron. — Madžari in Hrvatje. Pod tem naslovom izda v Parizu poznati publicist g. V. Jelavić brošuro, v kateri bo obravnaval državno pravne in finančijealne odnose Hrvatske napram Ogrski. — Nikola Drempetić, ki je bil pri zadnjih nemirih v Zaprešiču obstreljen, je odšel iz bolnišnice. Seljak je zdrav, toda delati še nič ne more. — Požar je nastal v Ludbregu vled neopreznosti otrok. Uničil je štirim gospodarjem gospodarska poslopja. — Maša zadušnica za pale hrvatske žrtve se je brala tudi v Cabru. Opravil jo je ob veliki udeležbi naroda domači župnik in rodoljub g. Pleše. Raz mnogih hiš so plapolale črne zastave v znak žalosti.

— **Tečaj za aranžiranje izložb.** Hrvatsko trgovsko društvo »Mercur« v Zagrebu je sklenilo, da v svoji trgovski šoli vpelje poseben praktičen tečaj za aranžiranje izložb, kakor so taki tečaji na Dunaju in v Pragi, posebne dobro delujejo taki tečaji v Düsseldorfu. Društvo hoče svoje člane bolj izobraziti na strokovnem polju in jim postaviti povoljnije smotre za napredek in boljšo bodočnost. V to svrhu ima društvo danes zvečer svoj sestanek, kjer se pomeni o načinu in sredstvih, potrebah za ustanovitev tega tečaja.

— **Iz norišnice** v Feldbschu pri Gradcu je ušel 36letni umobolni Tomaž Napotnik, posestnik iz Šmarja pri Jelšah.

— **Solski ravnatelj** — politični agitatorji. V Celju imajo nemško deklisko

meščansko in nemško dekliško šolo. Ravnatelj prve se razjarija, da je ves iz sebe, ako mu je kdo predložil kako slovensko listino. Ravnatelj drugoimenovane šole pa kaže še brezobrazneje svoje nemško-nacionalno mišljenje, kar je to isto kakor slepo sovraštvo proti Slovincem. Ko je doznal n. pr., da je oče dal svojo hčerko, obiskujočo nemško dekliško šolo, v neko slovensko rodbino na hrano in stanovanje, je nemudoma napovedal deklici, da mora v neko nemško-zagrizeno rodbino. Ali ni to že višek brezobraznosti? To je izbruh fanatizma in narodnega sovraštva, ki se ne plaši niti eklatantnega kršenja po zakonu zadržane osebnosti svobode. Če je kdo z brahijalnim nasiljem oviral osebno svobodo koga, mu državno pravdnistvo hitro obeša na vrat razne kazenske paragrafe, ki donesajo toliko in toliko kazni! Mari pa označeno početje rečnega ravnatelja ni nasilje proti osebni svobodi staršev? Mari je moralno nasilje manj grdo nego pa nasilje z brahijalno močjo? Ne! — In takim ljudem je poverjena vzgoja naše slovenske mladine na Spodnjem Stajerskem! Taki otroci ali so mučeniki ali pa — bodoči odpadniki in breznačajneži.

— **Kapelske gorice** obetajo dobro trgatov, dasiravno ne veliko vina, toda to utegne biti dobro, kolikor ga bode. Vinski kupci naj ne zamude.

— **Ogenj.** 28. m. m. je začelo goriti v Matenji vasi pri Mokronogu v hlevu gosp. Ign. Majcena. posestnika in gostilničarja v Mokronogu. Ogenj je v kratkem času uničil imenovan objekt in kozolec. Požarna bramba iz Mokronoga je zamogla ogenj le omejiti in le s težavo je rešila tik pogorišča stoječe poslopje. Škoda je precejšnja; gosp. Majcen je bil zavarovan za 2000 kron. Kako je nastal ogenj, se ne ve; sluti se, da je zažgala hudobna roka.

— **Umrla** je dne 29. sept. v Celovcu gospa Marija Geistinger, sloveča nemška gledališna igralka, stara 68 let. Nastopala je zlasti na Dunaju, pozneje pa gostovala po raznih nemških mestih. Dvakrat je nastopala v Ameriki, kjer si je pridobila mnogo časti pa tudi denarja. Doma je bila iz Gradca, zadnja leta je živela v Celovcu, kjer je imela svojo vilo.

— **O čudni rešitvi Zeliške,** kateri je padel pri veliki povodnji dne 14. sept. s podirajočim mostom v Dravo, pripoveduje sam: Osodepolni večer je pomagal on pri mostiču redarjem, da jim je držal bakle. Proti osmi uri je prišel prvi del marnberškega mostu. Redar Ljubša je dal znamenje z baklo ljudem na lesenem mostu, in celi splav je splaval mirno med stebri mosta. Kmalu nato je prišel drugi, večji del. Ljubša je zaklical: »Most pride!« Nato je Zeliška dal znamenje z baklo ter zaklical Ljubši: »Beživa!« Toda ta mu je vzel baklo iz rok ter dal še enkrat znamenje rekoč: »Tvojega znamenja vendar niso zapazili!« V tem trenutku je trčil most ob stebre, deske so odletele v zrak in midva sva padla v vodo. Takrat razun obeh redarjev in Zeliške ni bil nihče na mostu. Kaka dva metra od mostiča je prišel Zeliška zopet na površje ter pograbil desko od mosta, s katero je priplaval do neke cevi vodovoda, okoli katere je še bila lesena ograja. Te se je Zeliška zdaj oprijel ter se na njo vsedel. Do železniškega mostu sploh ni mogel besedice spregovoriti. Posebno nevaren mu je bil kos marnberškega mostu, kateri je vedno bil ob njegovo nogo, tako, da je bil vedno v nevarnosti, da ga sune raz njegov splav. Začel je vpiti: »Brodar! Pomoč!« Seveda ga ni nihče slišal niti mu mogel pomagati. Tako je priplaval do Künigovega otoka pri St. Petru, kjer se je naenkrat les, na katerem je plaval, obrnil in on je bil zopet v vodi. Z velikim naporom je zopet dosegel svoj prejšnji splav ter splezal vnovič nanj. Kake pol ure pod St. Petrom ga je nesel val k obrežju nekega otoka, kjer se mu je posrečilo, oprijeti se nekega drevesa ter splezati nanj. Ura v zvoniku St. Petrske cerkve je bila ravno enajst, ko je vsled sunka tudi to drevo zginilo v valovih. Ko je priplaval z drevesom vred, katerega se je krčevito držal, zopet na površje, posrečilo se mu je zagrabiti za drugo drevo, katero je bilo močnejše. Splezal je med njegovo vejavo ter poploma moker na dežju čakal jutra. Molil je in klical na pomoč. Drevo je stalo trdno, čeravno je razdivjana voda drvila s strašno silo okoli njega. Okoli 6. ure zjutraj je prišel mimo viničarjev sin Stiper, ki je slišal njegovo klicanje ter poklical brodarja Gartnerja, kateri ga je rešil z veliko težavo s čolnom. Ko so ga prepeljali v viničarijo Stiperja, se je onesvestil vsled strašnega napora in strahu ter je še le komaj opoldne prišel k zavesti. — Zda se je Zeliška zopet opomogel ter stopil v delo.

— **Na o. kr. gimnaziji v Novem mestu** se je oglasilo za prvi razred 59 učencev, od katerih pa je bilo 9 zavrženih. Prvi razred torej šteje 56 učencev z repetenti vred, 2. 32, 3. 37, 4. 37, 5. 22, 6. 19, 7. 16 in 8. 30, skupaj je tedaj 249 učencev.

— **Ogenj** je v sredo popoldan vpepelil vezan kozolec posestniku Lorencu Legat na Rodinah, župnije Breznica. Škode je

kakih pet sto kron. Kako je ogenj nastal, se ne ve. Sreča je bila, da je veter pihal na nasprotno stran, sicer bi bila takoj vsa vas s cerkvijo vred v ognju, ker so hiše s slamo krite. Vrla domača požarna bramba je bila takoj na licu mesta ter je ogenj pogasila.

— **Družba sv. Mohorja.** Dne 24. septembra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali si bomo, da častiti udje dobijo knjige prej ko mogoče. Odpravili bomo zaboj s knjigami po tej-le vrsti: 1. Krška, 2. Amerika in Afrika, 3. Razni kraji, 4. Lavantinska, 5. Ljubljanska, 6. Tržaška, 7. Goriška. — Cenjene gospe poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj t a k o j, ko dobijo »avisov«, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročajo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje. O ne gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj d i m p r e j e pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

— **Nov antisemitski list v Trstu.** V Trstu je začel izhajati politično-satirični dnevnik »Il Figaro« z antisemitsko in antikamoriščno tendenco.

— **Nedeljski počitek v deželni brambi.** Minister za deželno brambo je odredil, da je ob nedeljah in praznikih dovoliti počitek častnikom in moštvo, izvemšili neizogibne slučaje, neodložljive službe in marše povodom velikih vai, azi-tanc itd.

— **V slovenski šoli Podturnom** v Gorici, katero vzdržuje goriško mesto, je letos celih 17 učencev in učenk. Na šoli pa so nastavljeni vođa, en učitelj in dve učiteljici. »Corriere« se jezi, zakaj da se toliko troši za tako malo otrok. Slovenci soglašajo z njim. Odločno pa moramo oporekati, ako hoče trditi, da v Gorici sploh ni potrebna slovenska šola in da je magistrat ni dolžan vzdržati. Zakaj da Slovenci nočejo in ne morejo pošiljati svojih otrok v to šolo, je dovolj znano iz afe, ki se vleče radi te šole kakor morska kača. Kako potrebne so v Gorici, ne šola, ampak slovenske šole, za to so pač najboljši dokaz prenapolnjene šole našega »Solskega doma«. Na to opuščenje slovenske šole naj bi mislil, ampak na to, da stori svojo dolžnost in za slovensko šolo priredi prostore, ki bodo odgovarjali tozadevnim predpisom, ki bodo odgovarjali vsem potrebam v pedagogičnem in higijeničnem pogledu! To zahtevajo Slovenci. Mesto jim je dolžno dati šolo, ali šolo, ki bo učila in ne mučilnica in morilnica otrok.

— **Slovenski shodi na Koroškem.** Predsednji »Mir« je bil naznanil več slovenskih shodov. To je nemškonalionalno gospodo zbódló do živega in v »Grazer Tagblattu« kakor v »Freie Stimmen« so dali duška svoji tevtonski jezi nad tem, da gre tudi koroški Slovenec na dan! — O blagoslovljenju novega »Narodnega doma« in krasni veselici v Dobrlivasi se že poročali. Isto nedeljo večer je napravilo tamburaško društvo »Bisernica« v Celovcu veselico, ki je jako lepo vspehla in bila zelo dobro obiskana. — Prihodnjo nedeljo dne 4. oktobra je, kakor že omenjeno, shod katoliškega polit. društva v Dobru pri Pliberku in podružnica sv. Cirila in Metoda za Kotmoravas in okolico napravi v gostilni pri Miklavžu v Biljčevsu svoj zbor po sledečem dnevnem redu: 1. Po zdrav predsednika. 2. Srečajni govori in na sveti. 3. Sprejem in vpisovanje udov. Po zborovanju petje in prosta zabava, pri kateri sodeluje tamburaško društvo »Bisernica« iz Celovca. Ob ugodnem vremenu na prostem. V slučajno skrajno neugodnega vremena se shod preloži na prihodnjo nedeljo dne 11. oktobra t. l.

— **Trgatev.** Od Sv. Križa pri Kostanjevici se nam piše: Trgatev se je začela. Vreme je bilo celo leto osobito pa sedaj jako ugodno. Grozdje je zdravo in kaj lepo dozorelo. Vino bode tako izvrstno, kakor že dolgo ne. Imeli ga bomo sicer veliko manj, kakor lansko leto, bo pa ta pridelek toliko boljši. Gospodje tovarniki, ne zamudite ogledati si naših krasnih vinskih goric ter pokusiti našo izborno kapljico. Od postaje Krško še ni jedno uro do nas. Gotovo vam bode ugajalo naše vino. Odločite se torej letos za Sv. Križ in nas obiščite. Bodite prepričani, da boste z najboljšo pijačo postreženi. Ako želite kakih pojavnih vinskih zadevah, obrnite se na naslov Ivan Malnarich, nadučitelj.

— **Mariborski občinski svet** je sklenil v svoji zadnji seji dne 28. m. mes., da se sezida zopet mostič v Koroškem predmestju, in sicer s stebri iz kamna.

Ljubljanske novice.

Kontrolni shod. Pri današnjem kontrolnem shodu peval je navzoči častnik, naj izstopijo iz vrste dotični gospodje, ki niso slovenskega jezika zmožni, da jim tolmači

v nemškem jeziku. Takoj na to stalo jih je zunaj pet; dva prava Nemca, in trije domačini. Andretto, Praunseis in Achtschin, ki se žali bože ne morejo slovenskega jezika priučiti, pač pa lahko slovenske groše nosijo v nemško kazino, ter se tam širokoustijo in Slovence zasramujejo. Skrajni čas bi bil, da si dobro zapomnimo domače sovražnike!

Novo trgovino z modnim in svilenim blagom ter potrebščinami za šivilje in krojače je otvoril na Starem trgu št. 1, preje Detter-jevo poslopje. g. Ernst S a r k.

Stavka v Zagorju. V Zagorju je nastal včeraj med tamošnjimi delavci štrajk. Po noči in danes zjutraj odpeljalo se je odtod več orožnikov v Zagorje.

Izgubljeno. Prodajalka Marija Zanič, stanujoča v Križne ulice št. 4, je izgubila na poti črez Trnovski pristan do svojega stanovanja denarnico v kateri je imela 8 kron denarja. — V noči od 29. na 30. sept. je bila izgubljena na poti od kavarne »Avstria« črez sv. Petra cesto. Marijin trg, Wolfve ulice, Kongresni in Dvorni trg do »Narodne kavarne« denarnica, v kateri je bilo 50 kron.

Tatvina. V noči od 30. m. na 1. t. m. vtihotopil se je tat v Zupančičevo barako v Jeranovih ulicah in je ukradel delavcu Francu Konjiču lesen kovčeg. Kakih 150 korakov od barake je tat kovčeg razbil in vzel iz njega 30 kron, srebrno uro in srebrno verižico. V baraki je spal več delavcev, pa ni nobeden zapazil tatu. Najbrže je tat mej temi delavci.

Kruha ni plačala. Marija Korže, služkinja pri vladnem taniku dr. Praxmajerju, si je pridržala okoli 14 kron, katere jej je dal gospodar, da bi bila plačala kruh pri Kantzu v Spodnji Siški. Vrh tega si je pri njem na ime svojega gospodarja izposodila 10 kron. Policija jo je prišla in njene reči preiskala. Dobilo se je pri njej več reči, katere je najbrže v prejšnjih službah pokradla.

Ogenj je nastal danes zjutraj v skladišču g. Petra Sterk v Florijanskih ulicah št. 1. Trelo je neki že celo noč; ali zjutraj, ko so odprli prodajalno, je puhnil dim na ulico. Ognjegasci so bili telefonično obveščeni ter so bili takoj na licu mesta pod vodstvom g. Daksa, tudi ognjegasci vođa g. Stricelj je takoj prišel. Ogenj se jim je posrečilo še le za eno uro popolnoma vdušiti. G. Peter Sterk ima veliko škodo.

Slovensko gledališče. V soboto dne 3. oktobra bo slavnostna predstava v proslavo godu Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. In sicer se bo predstavljala »Zosia«, študija iz življenja, katero je spisal poljski pisatelj J. L. Kisielewski. Naslovno ulogo igra gđ. Rückova, drugi veliki ulogi sta v rokah gg. Čon-skyja in Liera. »Zosia« je velika poljska drama, katero preveva zdrava ideja in v kateri se kaže tudi vpliv na politiko, s katero se v Poljski veliko pečajo dijaki. — Prihodnja predstava bo v torek, dne 6. oktobra.

Slovensko trgovsko društvo »Merkur« vabi še enkrat svoje člane k sestanku, ki bo v soboto dne 3. t. mes. ob 9. uri zvečer v društvenih prostorih. Kakor smo že poročali, se bo razpovarjalo na tem sestanku o raznih društvenih prireditvah v zimskem času. Vsled tega pozivljemo svoje člane, da se tega važnega sestanka v obilnem številu udeležijo. — Obenem naznanjamo svojim članom, da bomo v nedeljo dne 4. t. m. dopolodne skupno posetili »Rudolfinum«. Člani se zbirajo točno ob 11. uri dopolodne v društvenih prostorih.

Tujci v Ljubljani. Meseca septembra t. l. je došlo v Ljubljano 3001 tujcev (192 več kot prejšnji mesec). In sicer se jih je nastanilo v hotelu: pri »Slonu« 926, pri »Malidu« 518, pri »Lloyd« 286, pri »Južnem kolodvoru« 211, pri »Štruklju« 110, pri »Grajčarju« 28, pri »Avstrij. cesarju« 218, pri »Bavarskem dvoru« 91 in v drugih gostilnah in prenočiščih 613.

Vinska trgatev pevskega društva »Ljubljane« se vrši v nedeljo dne 4. oktobra v »Narodnem domu«. Prostor so v ta namen primerno okrašeni in spremenjeni v vinsko goro. Točno v polu 8. uri se prične promenadni koncert ljubljanske društvene godbe. V polu 9. uri pa nastopi župan s svojim spremstvom. V spremstvu župana so: občinska godba, viničarke in viničarji, občinski tajnik in nočni čuvaj. Po nagovoru župana zapoje zbor viničarjev kitico narodni pesmi, občinski tajnik pa prebere občinske postavbe katerih § 1 se glasi: »Kraši je pa vsem dovoljeno.« Po končani trgatvi bo ples do jutra. Vstopnina za osebo 1 krono, obitelj 3 oseb 2 krone.

V Ameriko. Danes ponoči odpeljalo se je iz Ljubljane 20 oseb v Ameriko.

Društvena godba priredi jutri koncert v gostilni g. Vespezniga, v bivšem »K. toliškem Domu« na Auerspergovem trgu št. 1, ob 8. uri zvečer. Vstopnina prosta.

Vstaja na Balkanu.

Današnji časopisi mnogo pišejo o pogovorih našega cesarja in ruskega carja na Dunaju in pravijo, ako nočeta dobiti dovoljenja za krepkejšo politiko na Balkanu in misliti na umirjenje Balkana. Varoki makedonskih nemirov leže v slabem gospodarskem stanju na Balkanu in nadalje v tem, da Turčija tlači Makedonijo.

Angleški listi pa pišejo, da bi Anglija v sedanjem kritičnem položaju ne bi mogla storiti drugega, kakor da krepko podpira Avstro-Ogrsko in Rusijo v njuni skupni akciji na Balkanu.

Ruski listi pa pravijo, da avstro-ogrski in ruska vlada ostaneta pri svojem reformnem programu in da le v tem vidita rešitev makedonskega vprašanja, da se ohrani na Balkanu status quo. Le na podlagi tega principa, da se ne vmešavajo velevlasti v makedonske notranje zadeve, bo pacifikacija Makedonije povoljno vspehla. Brez vzroka pa tudi ne upamo, da bodo pogovori, katere imata v teh dneh v Münzestegu grof Goluchovski in grof Lambardoff, vodili do skrajšnje definitivne rešitve makedonskega vprašanja. Govori se toliko na vplivnih mestih, toda ne poseže nikdo vmeš, da se že enkrat naredi konec turskemu nasilstvu. Slovanska raja umira na Balkanu pod turškim despotizmom, ali civilizirana Evropa pa mirno gleda, da se preliha nedolžna kri.

Makedonski vstaški komite je imel tajno sejo, v kateri so sklenili vstaški voditelji, da črez zimo dobe novih moči in da v pomladi znova začno z vstajo. Dinamitni komite, najbrže v Carigradu, bo naznanil občno vstajo. Serafov obišče v zimi posamezne vstaške komiteje in se pogovori z njimi glede skupne akcije v pomladi. Vstaški voditelji so se tudi izjavili, da Makedonci samo zato trpijo, ker so Bolgari pravoslavne vere.

»Köln. Ztg.« pa pravi, da so turške oblasti dobile zanesljiva pisma, v katerih so zrisani plani vstaškega komiteja. Baje je tudi neki kmet podal Turčiji uvaževanja vredno izjavo, katere se je protokolirala.

Vstaja se širi proti bolgarski meji in vzbuja nevoljo v vladnih krogih. Me h o m a je vpepeljena, prebivalstvo pa masakrirano. Mnogo ubežnikov je pribežalo v Dubnico. Baje je tudi Melnik razdejan, tako poročajo privatne izjave.

Bolgarsko vojno ministerstvo je sklenilo, da se novinci pokličejo že pred 15. okt. — Srbski poslanec v Carigradu je pri turški vladi protestiral, da je srbski član v mešani komisiji Grk.

Dr. Taturšev, zastopnik tako imenovane notranje organizacije, se je izjavil, da vstaški komite ne pričakuje od mešane komisije nikakih uspehov. Te nasvete, katere je stavila sedaj Turčija, je stavila že za časa grško-turške vojne pozneje l. 1900. Turčija le teži po tem, da zatre v Makedoniji bolgarski element in je sedaj dobila za to dober povod. Tudi v krajnih komisijah so Bolgari, toda le taki, ki s Turki hodijo roko v roki. In Tarčev sklepa, da bodo vstaši zadovoljni le tedaj, ako intervenirajo velesile.

Književnost in umetnost.

* **Slovensko gledališče.** Naše slovensko gledališče je s sinočno predstavo pričelo novo sezono. Za otvoritveno predstavo izbralo si je Sardou-ovo veseloigro »Dobri prijatelji«. Mogoče bi se bilo dalo izbrati kaj boljšega, a podati je bilo treba obdinstvu nekaj povsem novega in to je ravno ta igra, razen tega pa še celo »repertoarna igra dvornega gledališča«. Vobče nam je predstava ugajala. »Dobre prijatelje« smemo pač šteti med maloštevilne, dostojne veseloigre francoske. A tudi v njej, da ne zataji svojega pokoljenja, je zastopa lahkoživi, da rabimo najmilejši izraz, element, seveda tudi »Pendanta« — pruderije ne bi mogli pogrešati. Igra nam slika dobrodušnega tepčka Caussade-a, katerega obdajajo njegovi »dobri prijatelji«. »Hišni prijatelj« igra kajpada glavno vlogo in živa tudi zaslužen (?), neomejeno zaupanje hišnega gospodarja. Le jeden ne pristaja v to »lepo« družbo — nepoklicani »prijatelj« zdravnik Tholosan. Slednjič se odpro Caussade-ju vendar oči, a glavna stvar — razmerje Maurice - jeve z njegovo ženo — mu vendar ostane prikrita. Vse dejanje se vrši precej naravno, le tu in tam se je zdelo kaka stvar malo prisiljena. — Predstavljalci so rešili svojo nalogo v obče precej dobro. Vloga zdravnika se nam je zdelo kakor ustvarjena za g. Liera in on za njo, in s tem je dovolj rečeno. Tudi naivna Benjamin gđ. Kreisove, kakor Cecilie v rokah gđ. Rückove nas so povsem zadovoljile. G. Boleški bi želeli boljše maske, sicer je pa iz svoje ne ravno lahke uloge naredil, kar je mogel. Gospodu Čonsky-ju se moramo še privaditi, on pa slovensčini. Dvomimo pa, da bi bil Sardon dovoljen za zastopnika vlog Maréat-a, Vigneaux-a in Abdallah-a. Vsaka stvar ima svoje meje, a to se nam je zdelo

vendar malo preveč »kranjsko«. Nehote bi prišli skoraj do zaključka, da ti gospodje Francozci in francoski veseloigralci prav nič ne poznajo. Upamo da se ta nedostatek pri prihodnji predstavi temeljito popravi, ker sicer je izgubljen ves užitek. Gledišče je bilo precej dobro obiskano, le na nekaterih prostorih smo opazili precej — praznote.

* **„Vrtec“** prinaša v svoji 10. številki naslednjo mišino vsebino: Tatjan: Mladi časi. Pesem. Slavko Slavič: Jeseni. Pesem. E. Rubin: Malka. Slika. »Internus«: Nekaj dobrih cvetov za vspešno učenje. Taras Vasiljev: Iz raznih stanov. Kitica pesmij. Jos. Bekš: Pripovedka o krasotici. Slavko Slavič: Rad šel bi tja. Listje in cvetje.

„Angelček“, priloga »Vrtca«, podaja čitateljskom sledečo ljubko vsebino: Cvetič: Dekle in ptica. Izredno lepa čednost. —č: Nadležna muha. Basen. Ma lenšek: Vrč poln solz. Ferdo Gregorec: Nevarna prijaznost. Mihael R.: Kako je Kotarjev Jožek privrati jezidil. Gra diški: Prosjak. Pesem. Tatjan: Medved pleše. Pesem. Gra diški: Tepka. Pesem. P. A. Hribar: Zvečer. Kompozicija. Gra diški: Zaspala muca. Pesem. Kratkočasnice. Poleg te lepe vsebine prinašata »Vrtec« in »Angelček« lepe slike. Oba mladinska lista natančneje priporočamo.

Izpred sodišča.
Izpred deželnega sodišča.
Z zažigom grozil. Užitkar Karol Vetter, rojen v Libericih na Češkem, pristojen v Brest, je imel v svojih mladih letih skrbno vzgojo. Kasneje se je pa zanemarljivo, in okoli potepal ter se udal žganjepivstvu. Na posestvu, katerega je Janez Svigelj od njegove sestre kupil je imel zgovornen užitek, vsled katerega je bil a Svigeljnom v vednem prepiru. Rano zjutraj 5. septembra t. l. je prišel Vetter v prodajalno Toneta Merzelj na lgu žganje pit in pri tej priliki je rekel, da je Svigeljnu zažgal. Na Merzelov odgovor, da se dotedaj o temu še nič ne ve, je rekel Vetter: »Bodete že popoldne ob 3. uri o tem kaj več vedeli«. Vsled te izjave je bil obtoženec aretiran. Na orožnikovo vprašanje, če je res take besede govoril, se je nadalje Vetter izrazil: »Jaz mu moram danes zažgati, kajti če jaz nič nimam, naj se tudi njemu taka godi.« Po orožniku odpeljan v deželno sodni zapor, je med potjo še rekel: »Svigelj naj le pazi, kadar jaz iz zapora pridem, mu bodem že pokazal, da ne bo nič imel«. Vetter pravi, da o tem ničesar ne ve, kaj da je v pijanosti govoril. Zasiščane priče pa pravijo, da to ni res, marveč da je on dobro vedel, kaj je govoril. — Sodni dvor ga je obsodil na trinajst mesecev težke ječe. — Z nožem napadel je v hiši svojega brata v Seničici Alojzija Kosca delavec Al. Erjavc iz Stanežič zato, ker ga je zaradi nekega njegovega lažnjivega govorjenja, tikajočega se poštenosti Franc Erjavčeve žene Kosec stavil na odgovor. Kosec je zadobil na hrbtu težko okvaro. Obdolženec priznava napad, a se kaj nerodno zagovarja s silobranom. Erjavc je pa tudi obdolžen, da je pri hiši Marije Bergant šipo ubil in v sobo za pest debel kamen zagnal. Erjavc prizna, da je šipo ubil, taji pa, da bi bil v sobo kamen vrgel. Sodišče ga je obsodilo na pet mesecev težke ječe.

Razne stvari.
Najnovejša od raznih strani.
Dvornilovi. Pri včerajšnjem dvornem lovu na divje srne v Mürzstegu je padlo 300 strelcev. Ruski car je ustrelil 9, naš cesar 3 in nadvojvoda Fran Ferdinand 15 srn. Vsega skupaj je bilo ustreljenih 63 srn. Danes je pričel lov že ob 5. uri zjutraj. Ob 4. uri zjutraj je bil zajutek. Divjačina goni 300 gonjačev. — Stavkujoči vozniki v Budimpešti so dobili nekaj priboljškov, nakar so zopet pričeli z delom. — Stavka tekstilnih delavcev v Krimičaru še vedno traja. Stavka 8000 delavcev. Z Angleškega so dobili delavci 300.000 mark podpore. — Falbova smrt. Umrlega vremenskega proroka Falba pokopljejo jutri v Berlinu. Umrli je na vnetju pljuč. — Zopet poverjenje. V posojilnici v Vianicu je poveril kontrolor Zarzycki 16.000 kron.

Stiri kraljice na Balkanu. Atenski list »Akropolis« je prinesel sledeče domišljivo proročanje: »Kakor je znano, ima ruski car štiri hčerke, velike (sedaj še pač prav male!) kneginje: Olga, Tatjana, Marijo in Natašo. Njim je prisojeno, da bodo vladale čez celi Balkan. Najstarejša carjeva hči, Olga, rojena leta 1895, se uda srbskemu prestolonasledniku princu Juriju, ki je sedaj 16 let star. Tatjana, rojena 1897 vzame princa Jurija, najstarejšega sina grškega prestolonaslednika, ki je sedaj 13 let star. Mariji, ki je rojena 1899, je sojeno, da se poroči s princem Karolom, najstarejšim sinom

rumunskega prestolonaslednika Ferdinanda. Princ Karol je star 10 let. Veliko kneginjo Natašo, rojeno leta 1901, pa dobi bolgarski prestolonaslednik princ Boris, ki je sedaj star 9 let. Boris postane bolgarski kralj in tako bodo vse ruske velike kneginje balkanske kraljice, ako bo le res?

Strokovna organizacija na Nemškem. Tekovzvana »svobodna strokovna organizacija na Nemškem«, ki je v socialno-demokratskih rokav, je imela leta 1902 743.296 članov; premoženje te organizacije je znašalo koncem minulega leta 10.253.559 mark (leta 1891 je bilo v tej organizaciji 287.659 delavcev, premoženje je znašalo 425.845 mark). Krščanska strokovna organizacija je štela koncem 1902. leta 105.248 sebe, premoženje krščanske organizacije je pa znašalo 464.715.44 mark; Hrsch Dunkerjeva strokovna društva, kojih je 1992 štejejo 102.851 članov, premoženje je znašalo 3.320.969.5 mark.

Varnost proti nesgodam s zrakoplovi. Pogosto so se zrakoplovi vsled izpraznjenja elektrike ponesrečili. Berolinsko društvo za zrakoplovstvo je torej obdelavalo vprašanje, bi li bilo mogoče, nahajajočo se množino elektrike zrakoplova z radio-aktivno substanco odstraniti. Da bi se to vprašanje rešilo, pritrtili so napolnjen zrakoplov z izoliranim sviloatim trakom na tla. Ko so vrgli iz tega zrakoplova kot pritežje služeč pesek, pokazala se je vidno pozitivna elektrika v napetosti 2700 voltov. Ko je položila neka na zemlji stoječa oseba radio-aktivno substanco v bližino ladje, izpraznil se je zrakoplov, to pa se ni zgodilo, ako je stala do tična oseba na izolirani podlagi.

Telefonska in brzajavna poročila.
Zagreb, 2. oktobra. V soboto zvečer se pripelje v Ljubljano večja deputacija Hrvatov, da se v nedeljo udeleži kamniške slavnosti.

Celje, 2. okt. Bivši tajnik okrajnega zastopa celjskega Kosem pride radi poverjenja pred porotnike. Nepokritih je od defraudacije 30.000 kron.

Celovec, 2. okt. D. Hudelist je bil pri prizivni obravnavi oproščen. Pri prvi obravnavi je bil obsojen na 10 kron, ker je zažgal rakete na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda. Dr. Brejce ga je izborno zagovarjal. Obširnejše poročilo sledi.

Dunaj, 2. oktobra. Nuncijem na Dunaju bo imenovan, kot piše »N. Freie Presse«, mgr. Granito de Belmonte, poslaniški svetnik apostolske nunciature v Parizu. Imenovanju Merry de Val nuncijem na Dunaju se je uprla avstro-ogrska vlada.

Mürzsteg, 2. oktobra. Danes je bila konferenca med grofom Goluchovskim in grofom Lambsdorffom glede balkanskih razmer. Nato se je lov nadaljeval; grof Lambsdorff pa je ostal v vili, da reši še nekaj nujnih političnih stvari.

Mürzsteg, 2. okt. Tudi po končanih lovih bode nadaljeval grof Goluchowski svoje pogovore z grofom Lambsdorffom.

Praga, 2. oktobra. Češkoradikalni poslanci sklicujejo za ponedeljek 5. t. m. na Zofijin otok shod. Na dnevnem redu je: »Stališče napram Mladočehom in dr. Heroldu«.

Rim, 2. okt. Policija je aretirala večer štiri anarhiste, ki so nalepljali na neki vogal hujskajoč manifest proti ruskemu carju.

Sofija, 2. okt. Vojno ministrstvo je izdalo naredbo, s katero se vojaški novinci sklicujejo za mesec oktober.

Belgrad, 2. okt. Po noči je neznan človek dvakrat ustrelil v lopo glavnega zarotnika pri umoru kralja Aleksandra majorja Lazarevića v taboru v Topčiderju. Majorja Lazarevića v tem času ni bilo doma.

Meteorologično poročilo.
Višina nad morjem 306.2 m, srednji zračni tlak 736.0 mm

	Čas opazovanja	Stanje barometra, v mm.	Temperatura po Celziju	Vetrovi.	Nebo	Padavina v 24 urah
1	8. zveč.	738.1	15.0	sr. zah.	del. obl.	
2	7. zjutr.	736.8	9.3	brevetr.	megla	0.0
3	2. popol.	734.6	21.9	sr. zhjz.	del. obl.	

Srednja včerajšnja temperatura 16.1°, normale 12.8°.

Dunajska borza
dné 1. oktobra

Skupni državni dolg v notah	99.95
Stupni državni dolg v srebru	99.85
Avstrijska zlata renta 4%	119.50
Avstrijska krona renta 4%	99.95
Avstrijska inv. renta 3 1/2%	91.39
Ogrska zlata renta 4%	117.95
Ogrska krona renta 4%	97.50
Ogrska inv. renta 3 1/2%	88.61
Avstro-ogrske bančne delnice	15.72
Kreditne delnice	644.50
London vista	239.30
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. v	117.85
20 mark	23.45
20 frankov	19.61
Italijanski bankovci	95.10
C. kr. cekini	11.85

Umrli so:
V hiralnici:
29. septembra. Ana Trontel, kuharica, 74 let, ostarelost.
30. septembra. Fran Darovič, posestnik, 39 let, Dementia praecox. Tubercul. pulm. chron.

V otroški bolnišnici:
29. septembra. Anton Dimnik, črevljarski sin, 8 mes., Enteritis acuta.

V bolnišnici:
27. septembra. Ivan Kos, dninar, 51 let, naduha in splošna vodenica.

Čopice za slikarje, pleskarje, zidarje in za domačo porabo ima v veliki izbi v zalogi trdka **BRATA EBERL v Ljubljani**. Franciskanskulice. 524 16 11-1
Vnanja naročila proti povzetju.

Prodajalka
poštenih stvari, dobro izurjena v prodajalstvu s špecerijkim blagom, želi v službo stopiti. 1288 1-1
Več se izve v upravnistvu »Slovenca«.

Prečistiti duhovščini in cerkvenim predstojništvom uljudno naznanjam, da imam zelo veliko zalogo
cerkvenih posod in orodja.
Zaradi pomanjkanja prostora **prodajam prav zelo poceni več lepih lestencev, svetilnic, kelihov** itd.
Prosimo prečistite gospode župnike, naj si blagovolijo ogledati.
Naročena dela se izvršijo pravično v najkrajšem času.
Slavnemu občinstvu pa priporočam lepa in praktična svetila za električno luč.
Priporočam s spoštovanjem
Leopold Tratnik,
1118 11 pasar
Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27.

Svoji k svojim!
Najboljši gramofoni, kakor tudi velika izbira plošč se dobé pri **Antonu Ivancu** v Ljubljani, Žabjak šte. 12.
Veliko pohvalnih pisem od različnih krajev so vsakemu na razpolago.
S poslanim gramofonom sem jako zadovoljen; torej Vas priporočam
1272 3-2
Anton Hočevar, župnik, Brezovca.

Otvoritev modne trgovine!
Usojam si slavnemu občinstvu uljudno naznaniti, da sem **otvoril na Starem trgu št. 1 preje Peterjevo poslopje trgovino z modnim in suilenim blagom ter potrebščinami za živilje in krojače.**
Skrb mi bode, postreči slavnemu občinstvu z najnovejšim in najmodernejšim blagom, po najnižjih cenah.
Uverjen, da slavno občinstvo blagohotno podpira moje novo urejeno podjetje se priporočam odličnim spoštovanjem
1301 3-1
Ernst Sark.

Dobro ohranjena vojaška obleka enoletnega rač. prostovoljca se proda za nizko ceno.
Kje pové upravnistvo »Slovenca«.
1287 3-1

Mejnarodna panorama
Ljubljana, Pogačarjev trg.
Fotoplastični umetniški zavod s povsem novo briljantno razsvetljavo.
Vsaki teden druge dežele.
v soboto, dne 3. oktobra leta 1903
zadnji razstavljeni dan.
Novo! Prezanimivo! Novo!
RIM
v cesarskih dnevih 1903 in
Nj. Svet. papež Leon XIII., kakor je izgledal v zadnjih letih.
Od nedelje, 4. do sobote, 10. oktobra
Afriki.
Serija 40 v. Otroci 20 v. 6 serij 2 kroni, 10 serij 3 krone.
Za šole in društva znižane cene.
Velepospovanjem
1300 1-1 **ravnateljstvo.**

Prazne sode
(la)te za pošiljanje jabolk, krompirja itd. ima na prodaj **Franc Sušnik v Škofji Loki.**
1290 3-3